

Sammendrag:

Kompetanse i og om kollektivtransporten – en forstudie

Rapporten presenterer en undersøkelse av hvordan norsk offentlig sektor har organisert arbeidet med kollektivtransport på vei, og hvilke ressurser som brukes til arbeidet med å legge til rette for kollektivtransport, spesielt omfang og fordeling av kompetansen om kollektivtransport. Undersøkelsen viser at utfordringen i norsk kollektivtransportforvaltning ikke oppfattes å være utilstrekkelig kompetanse, men heller manglende kapasitet til å utføre oppgavene.

Bakgrunnen for dette arbeidet er de store organisatoriske endringene i norsk samferdselssektor de siste 10-15 år. Dette har endret betingelsene for eierskap og forvaltning av kunnskap og kapital i samferdselssektoren, herunder endrede krav til innsikt og kompetanse om hva som skal til for å legge til rette for et godt kollektivtilbud. Undersøkelsen viser a) hvilken bakgrunn de som arbeider med kollektivtransport har, b) hvor kompetansen om kollektivtransport er plassert i forvaltningen, c) hvilke oppgaver dette omfatter og d) hvordan de som arbeider med dette vurderer betingelsene for å utføre jobben.

Kollektivkompetanse kan defineres som 1) kunnskap om planlegging og drift av kollektivsystemet og 2) kunnskap om hvordan en skal prioritere og samordne kollektivtransport med andre transportformer. Etter det vi kjenner til, har det ikke tidligere vært gjennomført noen systematisk undersøkelse av kollektivkompetanse i norsk forvaltning. I vår undersøkelse kartlegger vi i hvilken grad aktørene selv mener de har adekvat kompetanse til å utføre de oppgavene de er tillagt. Hovedkilder til dette arbeidet er kvalitative data om ansvarsdeling innen kollektivtransporten og intervjuer med sentrale aktører med ansvar for kollektivtransport i fylkeskommunene, administrasjonsselskap og Statens vegvesen. Informasjonen fra disse intervjuene er supplert med funn i tidligere arbeider som berører dette temaet, og som også har gitt inspirasjon til denne kartleggingen.

I dette arbeidet finner vi at det er store variasjoner mellom fylkene når det gjelder tildeling av ressurser til arbeid med kollektivtransport, antall årsverk avsatt til slike oppgaver i fylkeskommunene spenner fra i overkant av 1 til 27 årsverk. Samlet er det om lag 132 årsverk tildelt til arbeid med kollektivtransport innen den fylkeskommunale forvaltningen.

Generelt er det uttrykt at det er lettest å rekruttere ansatte med riktig kompetanse der fylkesadministrasjonen er lokalisert i store byområder. Det er også i disse fylkeskommunene vi finner høyest utdanningsnivå blant de ansatte.

Over halvparten av fylkeskommunene har et eget administrasjonsorgan som kjøper kollektivtransporttjenester i fylket. I utgangspunktet var det fylker med store befolkningskonsentrasjoner og størst tilbudsomfang som etablerte slike enheter. Det er også betydelig variasjon mellom fylkene når det gjelder antall

ansatte i disse selskapene, fra om lag 12 til 100 ansatte. Samlet for administrasjonsselskapene er det om lag 286 ansatte. Det er i dag to av administrasjonsselskapene som kjøper transporttjenester på vegne av to fylker.

Et annet inntrykk fra intervjuene er at det er relativt små midler som fylkeskommunene avsetter til kjøp av eksterne konsulenttjenester til arbeidet med kollektivtransport. Dette varierer lite fra år til år, med enkelte unntak. Flere trekker fram at det de savner, er juridisk og til dels økonomisk kompetanse i forbindelse med kontraktsarbeid.

I Statens vegvesen er det avsatt om lag 7 årsverk til arbeid med kollektivtransport i Region øst, omkring det samme som i de fire andre regionene til sammen. I tillegg er det dedikert 6 årsverk til kollektivtrafikk i Vegdirektoratet. Regionalt og på distriktsnivå er den dominerende profesjonen her ingeniører, mens samfunnsvitere (bredt definert) er den dominerende faggruppen i Vegdirektoratet. I dette arbeidet har vi søkt å få en oversikt over omfanget av årsverk som har kollektivtrafikk som sitt utpekte oppgavefelt og kompetanseområde. Utover årsverkene som er summert her, arbeides det selvfølgelig med kollektivtrafikk som en del av øvrig plan- og utviklingsarbeid.

Undersøkelsen viser at utfordringen i norsk kollektivtransportforvaltning ikke oppfattes å være utilstrekkelig kompetanse, men heller manglende kapasitet til å utføre oppgavene. Det er stor variasjon i hvordan fylkeskommunene organiserer arbeidet med kollektivtransport, både når det gjelder offentlig kjøp av transporttjenester og med hensyn til interne og eksterne samarbeidsformer. Videre er det også variasjon i den formelle kompetansen mellom de ulike fylkeskommunene, samtidig som de ulike fylkenes geografiske trekk (for eksempel om det er noen store byer i fylket) har betydning for tilgang på kompetanse i og utenfor organisasjonene.